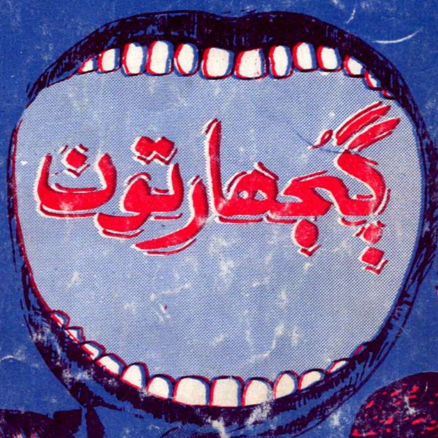

شمع بڪ ڊيپو
شاهي بازار نزد
پڪو قلعو حيدرآباد

دل جي حت ۽ سُڪون

ڪُهاڙ

مصنف
هدايت علي باريچو

١.٥٥

ڇپائيندڙ
شمع بُڪ ڊيو
شاهي بازار حيدرآباد سنڌ

ڳجهارتون

١- ٻه ڏيئون ٻه دروازا، تن ۾ ويٺا صاحبزادا، نڪي کائين
نڪي پيئن، ته به تازا ئي تازا؟
جواب: ٻه اکيون.
٢- پرين آڳئي ننڍا ٿي ڪپڙا جا ڪن ۾
وجهيو پاڻ سڀني ۾ پوءِ راند جي ڪن.؟
جواب: پرين آڳئي ننڍا ٿيو جي گهڻي ڪن سينگار ۽ وڏيون
ٿيون آڳين ۾ ۽ پوءِ پڻيون ڪن.
٣- چار پيسا ننڍا اهڙيءَ طرح لکو جيئن هڪ سؤ ٿي پوي؟
جواب: ٩٩ ٩/٩
٤- هڪ مڪ ڦريان، سڄو گهر پيو ڦريان؟
جواب: ڦيٿو.
٥- ماڻهو جي ساڻي (ماڻس) نڀاڻ تنهنجي جي پيءُ جائي ۾
تنهنجي ڀاڄي تن سان سنگ لڳائي ڪيئن؟
جواب: ساءُ.
٦- ٿيڻي گل، ٿيڻي گل توڙي ڏيان ۽ پيٽو گل ته به نه
ملندي مڻيڻي گل؟

٧- مان هڪ ڇهن حرفن جو لفظ آهيان، مونکي جيڪڏهن زبر
ڏيندا ته ٻوڙي وجهي ڪيترن گهرن اڳيان بيهندس، جي
پيش ڏيندا ته گهر اڳيان بيهي ڇيڻا لتاڙيندس؟
جواب: ٽَنبو ۽ ٽُنبو.

٨- هڪ پنج حرفن جو لفظ آهي، جتي ڪٿي غم آڻي. پهريون
حرف ڪڍو ته ڏٺي ڏکيل ٿيو پوي، ٻيو به ڪڍو ته ڪاٺ
جي شيءِ آهي؟
جواب: وِڇوڙو، ڇوڙو، وَڙو.

٩- رڻ پٽ ۾ روڻ پُڇڻ، رڻ پٽ ۾ رڻ ڦرندي وتي؟
جواب: اُٺ جا پير، مينهن وَسڻ.

١٠- ڏڙي سان ڏڙو، ڏڙي سان ڏڙو لڳس، ... ڏيس ساهه؟
جواب: ڏيئو.

١١- اڇو ٿبو پير جو جنهن در نه دروازو؟
جواب: ڪڪڙ يا ڪنهن ٻي پکيءَ جو آنو (بيضو).

١٢- اَڇو، اَڇو ڪير جهڙو، پٽ اٿس ڇوهر جهڙو، جيئن ٿيس
پير جهڙو، اڇو اڇو ڪير جهڙو؟
جواب: ريپو ڪلدار.

١٣- هڪ پنج حرفن جو لفظ آهي، مال متاڻيون ڏيان، پهريون
حرف ڪڍ ته ٽول ويٺا پيسا پيا اچن، ٻيو حرف ڪڍ

ته پيتين جو نيندس؟

جواب: ٽوڪرو، وڪرو، ڪرو.

١٤ـ ڪاري آهي ڪٻري آهي، ڪاري وڻ تي ويٺي آهي؟

جواب: جُون.

١٥ـ هڪ چئن حرفن لفظ آهي، ڪيہ آهي جو مون کي ڳڻي سگهي. ١ ۽ ٤ اکر هڪ وڻ آهي، ٢ ۽ ٤ اکر بدن جو هڪ عضوو آهي، پهريون اکر ڪڍ ته ڏاڍو چڱو آهي، ٻيو اکر ڪڍ ته انهيءَ جي معنيٰ ٻه هڪ ۽ ٻيو اکر پهريون ۽ پهريون اکر ٻيو ڪري رکي ته معنيٰ مالڪ ۽ پويون اکر پهرين ڪنهو ۽ ٽيون اکر ڪڍي ڇڏينداته اُن جي معنيٰ آهي ڪن؟ پهريون اکر ڪڍي ٤، ٣ ۽ ٢ ڪري رکندا ته انهيءَ جي انگريزيءَ ۾ معنيٰ آهي لڪڻ؟

جواب: انيڪ.

١٦ـ ڪارا ڪارا ڪان ڪمٺيان، اڇا اڇا ٻگ، ساوا ساوا سوٽرا الا پرولي ڪا ٻگ؟

جواب: ڏوڏا.

١٨ـ واٽ ڏيکاريان ڪٿن کي وڃي ڪمانگر مسند منهنجي ٿلهي ويلڻ ٻه ڪر اچان چوڙا جي. ٻيلهپ ڪريان

جاءِ آڏٽ مصل ڪوا چاٽ آهيان ڪي ماڻ؟

جواب: ڏاڪڻ.

١٨- جاٽ وڃان سرتي مون ٻوڙهندو ڏٺلو، متان گهوڙو هجي
گموڙو پيرڻ سان مون ٻي پير ڏٺو. جيئي نانگ، نانگ
ساهه وارو مون ٻي ساهه ڏٺلو. متان پيڙهي هجي، پيڙهي
ملي پاڻيءَ تي، مون سُڪيءَ تي ڏٺو. جيئي ريل هجي
ريل ملي پاڻ تي، مون ٻي پاڻ ڏٺو. سو ڇا آهي؟

جواب: ڪينهوڙو يا بال.

١٩- ٽي حرفي لفظ آهيان ٣،٢،١ اکر رنگ جو قسم آهن.
٣،٢،١ ڏو ميٺ. ٢،١،٣ پوک جو نالو. ٣،١،٢ وزن؟

جواب: ورڻ.

٢٠- رنگت ڪري نار وانگر، سڀ ٻنا ميد جهوپي نو جڻ جيان
جڻ ٻه ٻنا آهي. ماڻهو مٿس چڙهي، جا تو ٻه ٻنا آهي
ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب - پينگهو يا جهولو.

٢١- لڪڻ لڳي مڪڙي ڪپي، چيچاٽ ڳڻ پيا؟ اڇن جي
ٽيان، گوڙها ڳا ڙتيندا ويا؟

جواب: شارُ يا ڦُرلو.

٢٢- ٻَري لڪي پادشاه جي ڪچهه ٻه ڏيوس ڪاٺي وچي،

پاڻي ڏيوس ته مري وڃي؟

جواب: ياهه.

٢٣. هيڏو هيڏو پاڻ، سوني ٽوپي ساڻ؟

جواب: ڏيئو يا شمعدان.

٢٤. پاڻي ڏيوس ته پيئي وڃان، روٽي ڏيو ته رکي دمجي؟

جواب: وٽ.

٢٥. ڏکو ڏيانس ته وڃي وڃي پيو اڇي؟

جواب: پينگهو يا جهولو يا لوڏ.

٢٦. جنهن کي لڳان ٿيٽي وڃهان ۽ ابتو پٽهو ته ناهي جڏيان؟

جواب: ڪاچ، چاڪ

٢٧. پنج حرفو لفظ جنهن ۾ ٻاونجاهه اکر؟

جواب: الف بي.

٢٨. آهيان آمله ماڻڪ، اُبتو پٽهو ته سال ٿي پوي؟

جواب: هيرو.

٢٩. سنگتي آهيان جيو ڪرهه جو، ڪڏهن چهه ٽنگون، ڪڏهن
چار ٽنگون، پيلي اٿم مٿو ڪونهي؟

جواب: ٻڻپچ.

٣٠. عجب جهڙو گهر آهيان، اڄ هيٺ سياڻي هٽ. نه سر
جو جبرائيل نه پٽر جو، ڪاڻي ٿي قائم.

جواب: ننڍڙو ، خيمو.
۳۱- ڇڪ ڇا ٿي لفظ آهي، ڪنهن جو نالو آهي؛ اُن جي پيءُ جو نالو آهي؟ ٽاڪرو جي؟
جواب: تنبو.
۳۲- ۱، ۴، ۳ اکر گڏجي شيءِ جو نالو ڪندا. ۲، بدن ۳، ۲ ڪان سواءِ ۴، ۱ طاقت ، ۱، ۴ گرمي . ۳، ۱ ٻٽ . ۳۱ - ڪپڙي ته ڪيچي به سڏ؟
جواب: تنبو.
۳۳- ٻارنهن پٽن جو پيءُ آهيان ، هڪ هڪ کي ٽيهه ڌيئرون ٿيهه ٻئي ٻه رنگيون . هڪ اڇو ، ٻيو ڪارو ، هڪ ٻئي جو منهن نه ڏسن ، عمر سڀڻي تمام ننڍڙي پر سڀني جي ڪجهه هڪجيتري؟
جواب: ٻاڇو يا سايو.
۳۴- هڪڙو دوست ٻئي دوست کان پڇي ٿو ته "اهو ڪهڙو آهي، جنهن کي واءُ (هوا) نه لڳي ، نه پکي ويجهو اچي ، سڄي مانءُ رهي پاتال پيءُ رهي آڪاش (آسمان) ٻئي؟
جواب: موتي.
۳۵- هينئون پڙ ڪان جيو ، شيون پڙ لوڏ جو جيڪو

نه سَليندو سو ماس کا ٿيندو گهوڙو جو؟

جواب: بندوق.

٣٦- اٺ ڪاٺ نائين لوٿريا، جيڪو نه سلينڊو ته تنهنجي آکيو نو ڙهي؟

جواب: ڪٽ.

٣٧- ٽي سر ١٢ ڏيئرون آهن پاڻ پر پياٽ پيئون ذريا ساڙهين، ذريا جيئاڙين؟

جواب: چوٻيتڙ

٣٨- انڌي ڪنتي، لوڙما لتاڙي؟

جواب: جُتي.

٣٩- ڪنڪ جو اٺو ڪاٺ ڪان ڏڪ لڳي، مٿل نان رهٿ؟

جواب: ڏهل.

٤٠- نالو چگو پر نه پنهي، معتي لذيندن اگ نا رسي، پٽ شاستري جتڙيل ايئون؟

جواب: شير سنگ.

٤١- گمر گمر پر نه تٿي؟

جواب: ساهمي

٤٢- پاٽ آدمي جني جهڙي، مٿان اٿي ٿيو؟

جواب: پگڙيا يا پٽڪو يا پگ.

٤٣- سو رڪن پٽ، چوويهه پوٽيون، ١٩٢ پڙ پوٽيون؟

جواب: رپيو.

٤٤- ٻلجي ويس ڪنهن قلعي ۾ جيڪو بيٺل هو. ٤٠ سرن
تيءَ هڪ هڪ سر، جيئن پيرن تي هڪ پير ۾ چار
آڱريون؟

جواب: مٽ.

٤٥- هڪ خاني ۾ انگ اهڙي طرح ڏاهي رکو جو ڪنهن به
هنن چار خانا ڳڻجن ته ويهه ٿين؟

جواب: ٦ ٦ ١ ٧ = ٢٠- ٧ ٢ ٦ ٥ = ٢٠
٤ ٤ ٨ ٤ = ٢٠- ٨ ٣ ٥ ٤ = ٢٠

٤٦- هڪ شخص ۽ عورت وياٿي، ڪنهن پڇين ڇا ٿيو؟
مرد چيو ته منهنجي ۽ منهنجي سس، ٿين ماءُ ڌيءُ؟

جواب: نُنهن.

٤٧- شڪل سهڻي مٿ پيا چڙن، جڏهن لڏي، تڏهن
ٻٽ سچو بيٺو آهي، جڏهن بيهي تڏهن سُتو
پيو آهي؟

جواب: گهڙيال.

٤٨- ڇهه حرفن لفظ آهي ٣، ٤، ٦ اکر ڪاٺ جي شيءِ
١، ٤، ٦ باغ ۾ پلو، ٥، ٢، ٣، ٤ ڪنوئي ڪنو ٣، ٥،

٦ جو ٽش ١، ٤، ٣، ٢ ٻلبل، ٦، ٢، ٥، ٤ ڪاٺ جي
شيءِ، ١، ٤، ٦، ٢ هڪ مؤنث (مادي) جانور، ٥، ٢، ٣،
٤ گلندو، ٻڌايو ڇا ڇا آهي؟

جواب: پيرو مل.

٤٩. مٽي وچي ميٽ اچي هيٺ ڏي ڏو ڙيو هوڏا لفن ڏوڙي
منهنجي رڳو جُنتي گسائي، پنهنجو گدائي هـَـڙ.
ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: ڪينهوڙ يا ٻال.

٥٠. جتڙ مي جنهن ٿيل ٿي ماله ڳجي مانهه سر منجهان
گنگا وهي، مهاديو به نه آهي، ته ڇا آهي؟

جواب: شار سميت ڪوهه.

٥١. ناناٺا لڏي ويا جتي ڪُتي جيڏي ويا.

جواب: لوڙهو يا واڙهو، ڪُنڊت جي پٽ.

٥٢. گهر گهر نا چونچي؟

جواب: منڌ پيشُو.

٥٣. آهيان رڳي جهنگل جي، هيٺ. مٿ پر ڪٿو مرسه
موتين جي لڙهه؟

جواب: قلم.

٥٤. هڪ راجا اچي ٿو لکين لشڪر سان، سڀ وچي لڪن

تارا، هڪ سوار ڏسڻ ساڻ؟

جواب: چنڊ ۽ تارا. سج ڏسڻ سان لڪي ويندا آهن.

۵۵- ڳاڙهو گل گلاب جو نه باغائي جي باغ ۾ نه هٽ نه بازار ۾

جواب: اُفق تي سج يا چنڊ.

۵۶- پيليءَ ۾ جو شيشم سامائو، سونهري خان ڏٺو چيٽ خان

چاڙهي آندو، تنهن خان ڪُٺو؟

جواب: جيوڻ ءِ.

۵۷- چئو حرفن وارو نالو آهي. ۱، ۴ ڪِڇڙيءَ جو قسم، ۳، ۴

مٿي تي ڦري، ۴، ۳ هڪ بيماري، ۱، ۲ ڏيپ، ۲، ۴

طاقت، ۲، ۳، ۴ مشڪلات، ۱، ۲، ۴ جن، ۴، ۲، ۳

گهري شيءِ، ۳، ۴، ۲ رانڌ ڪرڻ جي شيءِ، ۳، ۴، ۲

پٽ. ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: پوپٽ. (هڪ جيت آهي.)

۵۸- پٽي اٿس ڪاٺ جي، پيٽ تي اٿس وار، ڪم اٿس

صفائي. ٻڌايو ته ڇاهي؟

جواب: بُرش.

۵۹- سيڏ ڙو پناڻ، ٽِڪي ترار ساڻ؟

جواب: وِڇون يا پِتُون.

۶۰- هڪ وڻ ۾ چار ٽاريون. ٽاريءَ ٽاريءَ ۾ چار ميوا،

چار ڳاڙها، چار ڪارا، چار ٽڪا، چار ساوا؟

جواب: چؤپڙ.

۶۱- ٿل به ڪري ڳل به ڪري، ڪري ڪين پَٽُ؟ ٻڌايو؟

جواب: ڪِرڙ جو وڻ.

۶۲- سر نديءَ وارن ماڻهن وٽ ڪهڙو قيد رهي؟ ٻڌايو.

جواب: واڄ يا ڳهڙي.

۶۳- پوکيات ته پريت سان سڪي ٿئي سوڪ، ماڻهو مرون ڪاٽَس ڪونه پيسا ڪري روڪ؟

جواب: ڪانيون يا نير يا ٿماڪ.

۶۵- ڏک هڻانس ته روئي، ڪَنَ جهليانس ته ماٺ؟ ٻڌايو.

جواب: ڪنو رو يا وٽو.

۶۶- ڪهڙي آهي پاڻ، اڇا ٿئي آنا (بيضا) ڏئي؟ ٻڌايو.

جواب: ڪُڪڙ.

۶۷- هڪڙو چؤ حرفو ٻکي، پيو اکر ڪيو ته پارسي لفظ ٿيون ڪيو ته ڳيچ ۲،۳ ملاقات ۴،۳،۱ انجام ۲،۴ بدن ۲،۴ هميشه ۱،۲ من. ٻڌايو ته آهي ڇا؟

جواب: ڇُٽُون (طوطو).

۶۸- هڪ چؤ حرفو لفظ آهي ۱-۴ هڪڙو انگ ۴-۱ ٿاٺ ۳-۲ رات ۱-۲ سال، ۲-۴ هميشه ۴-۲ بدن ۳-۱

پيچرو، ١-٣ ڪُتو، ٣-٤ چال، ٣، ٣ خاصيت، ١-٢-٣
شيخ. ٻڌايو ته ڇا آهي؟
جواب: سنگت (دوستي).
٦٩- منهنجو نالو ٣-٢-١ فارسيءَ ۾ نانگ، سنسڪرت ۾ آهي
شيطان، هنديءَ ۾ مارڻ، ٢-١-٣ فارسيءَ ۾ بهشت،
٣-١-٢ موت جو خيال.
جواب: دام.
٧٠- ڇهن حرفن وارو هڪڙو شهر سنڌ ۾ مشهور آهي
١-٣ گوشر، ٤-١ ڪتب، ١-٤- انگريزي لفظ معنيٰ نصيب
۾ ١-٧-٤ مالڪ، ٤، ٥، ٦ محتاجي. ٻڌايو.
جواب: لاڙڪاڻو.
٧١- هڪڙو پنجن حرفن وارو نالو آهي ۽ ١-٢-٣ گهريءَ آفت ۽
١-٢-٣ هڪڙي سڻي شيءِ ۽ ٣-٤-٥ شڪار جو اوزار
۽ ٢-٣-٧ ۽ ٣-٢-٥ هڪڙي ڪاٺ جي شيءِ ۽ ٣-٥
دوست. ٻڌايو ته ڇا آهي؟
جواب: موتي لال.
٧٢- نه آهيس آئون نه ساهه جانثي ڪير ٻنا الله ڇُپرندو
پُڙهندو ڏسُر مشاهه.
جواب: وات.

٧٣- جسم جو اهو ڪهڙو عضوو آهي، جنهنجا نشان ڪهڙن
به ٻن ماڻهن جي حالت ۾ هڪجهڙا نه آهن. ٻڌايو.

جواب: آڱوٺو.

٧٤- ڳاڙهي ۾ هٿ وڌم ته سائي چڪ هنيو، پيلي ١٥
منٽ منهنجي، وري ڪاٺ ڪان تو به منهنجي. ٻڌايو.

جواب: چيسي رکڙ جي وڻ جو ڳل.

٧٥- ٻيٽي جي شي آکيان، اُبتو پڙهو ته سنوڙي
شي پوان. ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: سيم.

٧٦- نه چڪ چڙهي نه ڪُنير ڳهڙي، ري ڪوهه مٺو پاڻي پيري؟

جواب: گدرو.

٧٧- هڪ رَبَ چار ڪن، پر ٻه ٽي پار لڪائي؟ ٻڌايو.

جواب: موٽر.

٧٨- پروليءِ پرڏان جي وجي لڳي نار ڳل ڪري هڪ
ڇڳا ڪري چار؟ ٻڌايو.

جواب: ڊاک، انگور.

٧٩- هيڏو، مٿيري جيڏو راڻا ٿو رُڻا ٽڙي؟

جواب: مرچ.

٨٠- هيڏو هيڏو پاڻ، گهٽي ڪلي سا ڻ؟ ٻڌايو.

جواب: ٻيهر.

٨١- هيڏڙي تر جيترڙي ميرڻ جا ٽي پٽڪا آهي؟

جواب: ڄنُوڻ.

٨٢- هيڏڙي آهي پر ميرڻ سان ماني ٽي کائي؟

جواب: مک.

٨٣- درياءَ ۾ لڪڙو وجهه، بنگلي کي باهه لڳي؟

جواب: چِلم.

٨٤- گاڏيءَ سان گاڏيءَ وجهي، گاڏيءَ جي ڪنهن ڪرجو ٻه نه آهي، ته ٻه گاڏي اُن کان سواءِ چڙهي ٽي پکين ٿي؟ ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: ٻتار.

٨٥- چار چنيسر هلن ڇلن، چار چنيسر منهن کائي ٻه چنيسر مَما پاپي هڪ چنيسر لنگا واهي؟

جواب: ڳئون يا مينهن.

٨٦- ٽي پير ست اهڙيا طرح لڪو جو آٽ ٽي پوڻ؟

جواب: ٽڪ.

٨٧- چئن حرفن لفظ آهي. اڳ آهي ٻه سگهي ٿو، هلي ٻه سگهي ٿو. ٻه ٽ اُلٽ، پهريئن ٽن جي معنيٰ اُٺ، پٺي ٽن جي معنيٰ پکي آهي ١-٣، اڪر

گوڙ ڪندڙ ۽ ٦-٤، ڏک ۾ ٣، ڪاٺ جي شئي ۾ تمام هيٺ ١-٣-٤، لُچ ۾ ٣-٢ خون، ٦-١، بيهوشي ٤-١-٢-٣، قصبو ٤-٢-٣ دوست ۾ ٤-١-٤ چريو. ٻڌايو ته اکر جا نقطا ڪڍي ڇڏيو ته ڇا ٿيندو؟

جواب: شتر مرغ يا اُٺ پکي.

٨٨- جنهن ڪي لڪ نه ٿا سون، سو ٻڌي ڇا سون؟

جواب: لٽيو.

٨٩- آس ۾ آسري، چانور ۾ ڇپي واءُ ڪان وٽ وڃي؟

جواب: ٻگهه يا پسينو.

٩٠- اکين ٻني ڪاروٻار، ڇين سان چونڊ هٿ سان لڪ ڇڏايو ته ڇا آهي؟

جواب: ڪاغذ ۾ مس قلم.

٩١- ٽن اکرن وارو لفظ ٦ آهي ڪاٺ ته اکين ۾ پاڻي ۾ آيو ٣-١-٢، آڻيس ۾ گهٽو ڪم ڪندو آهي ٣-٢-١، ڏوهه پر به نقطا ڪڍي ڇڏيو ۽ مڪ لسي جاءِ يا وديا؟

جواب: مرچ.

٩٢- پنج حرفو لفظ ١٥ وٽ جو قسم، ١-٥ من ۾ ٢-١ مڪ جهڙو ٢-٥ سال، ٥-٢ رڳ ٣-٤-٢ وار ٤-٣ مڪ.

جواب: مسڪين.

٩٣- ماڻهو واٽ تان وڃي پيا، ليمن ڳولين، تنهن پڇيو
وڏي ڪان ته مي ڇا ٿيندي؟ من جواب ڏنو ته منهنجي
پاءُ جي ڀاڇائي آهي، اُن کي هڪ پٽ آهي، تنهنجي
ڇاڇيءَ جو پٽ آهي. ٻڌايو ته ڪير آهي؟

جواب: ڀائٽيو.

٩٤- اها ڪهڙي شيءِ آهي، جنهن کي پنج ئي آڱريون
آهن، پر لڪو انش ماس نه ڪي هڏا اٿس؟

جواب: دستانو.

٩٥- گهر گهر ۾ ڳاڙهي ڪنوار؟

جواب: باهه.

٩٦- ڏکو ڏيانس ته ڊهر ڊهر پيو اچي؟

جواب: پينگهو، جهولو.

٩٧- هيڏڙو پناٽ سائي ڳڍي ساٽ؟

جواب: ليمون.

٩٨- ڪاله ويس اوطاق تي ڏٺم تو ٻه ٻاري لٿي پٽ ١٦ ڏيڍڙن
پاٽ اچا ڪنواري؟

جواب: چوپٽ.

٩٩- هڪ شيءِ آهي جا ماڻهوءَ ۾ رهي ٿي، هر گهڙيءَ رات
ڏينهن ڇري پڙي ٿي. ڇا آهي؟

جواب: نبض يا نس.

١٠٠- ھڪڙي شي آھي جا مانھو پر رھي ٿي. توپي متان ٽوپلو بيٺي ڏسي ٿار ڏسي به ڏيھ پيو پرکو نھي ھسڻ ھار؟

جواب: قتل.

١٠١- ڪپ سان ڪترڪريان، تڏھن ڪڍي ڪٺن ڪاٺ دواري ديوتا ڳاڙھام ساواءِ سُرخ؟ جواب ڏيو.

جواب: پينسل.

١٠٢- چاڻوڪالھو رات جوم صبح ويو مري جند جليس جولان پر ويو سورت پر ستري؟

جواب: ڏيئو.

١٠٣- توھان جي گھر پر سٽو سامي؟ جواب ڏيو.

جواب: سَوَڙ.

١٠٤- توھان جي گھر پر ماسي مٽر؟ ٻڌايو ته ڪھي.

جواب: وِھاڻو.

١٠٥- توھان جي گھر پر لعل ڪنوار.

جواب: باھ.

١٠٦- ھڪ شي آھي، جيڪا ڏھن ڪپڙو ادمي ٿي ته مذڪر آھي، جي نه ته مؤنث (مادي)؟

جواب: ساري.

١٠٧- هنن اکرن سان هڪ نالو ٺهندو، ٻڌايو ته ڪهڙو آهي؟
گ ر م و ا د ب ن؟

جواب: گوبند رام.

١٠٨- منهنجو نالو ڇهن اکرن جو آهي، پهريون گڻيش ۾ ٻيو ورڻ ۾ ٽيون روڊن ۾ چوٿون گيشور ۾؟ ٻڌايو.

جواب: گوريا.

١٠٩- منهنجو نالو ڇهن حرفن ۾ آهي اهو نالو شو جو به آهي. جيڪڏهن ٻيو حرف ڪڍي ڇڏ ته شڪر ٿي پوندو. پر جيڪڏهن پهريون اکر ڪڍي ڇڏيو ته ٻيو اکر پويان ڪري ڇڏيو ته اهو نالو هڪ هندو راجا جو آهي، جيڪڏهن پويان ۾ اکر اڳيان ڪيا وڃن ته اهو نالو ڪرشن جو ٿيندو؟ پڇي ٻڌايو.

جواب: شنڪر.

١١٠- هڪڙي سرڪس ۾ ٣٧٥ ڪنڌ ۽ ١٠٠٠ ٽنگون هيون، ٻڌايو ته گهڻا پکي ۽ گهڻا سرون هئا؟

جواب: ويهه پکي ۽ ١٢٥ سرون.

١١١- ٻڪرو آهي پهاڙي تي ٽنهي جانب جو هنسار، ڪاٺي ڪاٺي ڪونه ڪو گهمڻ ڦرڻ تي تيار.

جواب: پاڇو يا ساية.

١١٢- جهڙي ڌرتيءَ تي مري ٿي آڪاش ۾ جنهن ماءُ پيءُ اٿئي ڪا نه ٿي تنهنجو ماس. ماريندي پنهنجي ماءُ کي ڪري ڪونه ٿيا س، ڪري سگهي ٿيون ڪي بخ تنهنجو ناس، دنگو مچائي دنيا ۾ ويٺي وٺي واس. ٻڌايو ته آهي ڇا؟

جواب: باهه، آگ.

١١٣- ڪو ماڻهو ٻڌائي ٿو ته آئون جاءِ تي ويس ۽ مون ڪي اُتي هڪڙو جوڳي بينل ڏسڻ ۾ آيو. ٿوري دير ۾ هڪ ٻيو جوڳي اُتي آيو ۽ اچي اُن جي ساڄي پاسي کان ويٺو. اکيون بند ڪري وري کوليون ڏٺم ته ٻارهن جوڳي اُتي ويٺل ڏٺم. ڪجهه دير کان پوءِ ٻيو جوڳي هليو ويو ـ اکيون پوري وري پٽيم ته اهو ساڳيو ٿي پهريون جوڳي ويٺو هو ۽ ٻيو جوڳي مون ٿي اچي هن جي کابي پاسي کان ويٺو. اکيون پوري وري پٽي ڏٺم ته ٻارهن جوڳي ويٺا آهن. اهو اسرار ڏسي هليو آيس. ماڻهن سان ڳالهه ڪيم ته انهن اعتبار نه ڪيو. هاڻي اوهان ٻڌايو ته اها ڳالهه ڪيتري قدر سچي آهي؟ جيڪڏهن سچي آهي ته اهي ڪهڙا

جواب: پهريائين لمڪڙو (١) انگ هئو، پوءِ ٻيو انگ سڄي اچي گڏيس ته ٿيا ١٢ (ٻارنهن). ٻيو انگ ڏيو مليو ته ساڳيو شيءِ هڪ (١) انگ وڃي بچيو، پر وري ٻيو انگ کابي طرف کان اچي مليس ته ٿيا (٢١) ايڪيهه جوڳي.

١١٤- هڪڙو نارسي لفظ آهي، جنهن ۾ ٽي اکر اٿس. جيڪڏهن هن جي ٽنهين اکرن تي ضمه هجي ته اما مئائيءَ واري شيءِ آهي. جيڪڏهن پهرئين تي پيشُ هُجي، ته ان جي معنيٰ احسانمندي آهي، پر جيڪڏهن پويون لفظ پهرين ڪري ڪندا ته اُن جي معنيٰ حسد آهي. ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: شڪر.

١١٥- مون کي ٻه دٽ آهن، ٻه پالهون نه آهن. منهن ته آٺر پر وات ڪونهي. ڇا آهي؟

جواب: گهڙيال.

١١٦- آئون توسان هر وقت گڏ آهيان، ڪڏهن ننڍو آهيان ته ڪڏهن وڏو آهيان، پر اصل واسطي گهرڪون ته ٿيان؟

جواب: پاڇو يا سايو.

١١٧- آئون اونهاري ۾ گھڻا ڪپڙا پهريان ٿو، پر سياري ۾ لاهي ڇڏيندو آهيان. ته اڳ ڪهاڙي شي پوان ٿو؟

جواب: وڻ، شجر، درخت.

١١٨- جيڪڏهن آئون ٽن (٣) پکين کي بندوق مان ته مرندو ۽ ڪيترا ته بچندا ڪيترا؟ جواب ڏيو.

جواب: ڪوبه نه بچندو.

١١٩- لوهه جو سير ۽ ڪپهه جو سير جيڪڏهن انهن کي تورجي ته ڪهڙو ڳورو لڳندو؟

جواب، ڪوبه ڳورو نه آهي. ڇو ته ٻنهي جو بار هڪ آهي.

١٢٠- گول ڇا هي وانگر پر ڇاهو به نه آهي، ڏاڙهي اٿس مرد جيئن پر مرد به نه آهي. اکيون اٿس اکِ ۾ پر وڇون به نه آهي. وڪيل آهي ٽرال جيان پر زال به نه آهيان. لڳي ويلو هٽ (دڪان) تي پر واڻيو به نه آهي، ٻڌايو ته ڇا آهي؟

جواب: ناريل.

١٢١- مالڪن ۾ مشهور آهي، سو جانب جلويار چٽن مکن سان چلڪڻو بالڪو بي آوان. اکين سند ۽ آسرو منجهه روندهه انق وکار، پيٽ جنهنجو پڻ رو ڏسن ڏسڻهار جنهن کي جنگهه نه ٻانهن ڪاهه لڪو سر جو انگ اڪار

ڇُرهٽ ڦِرٽ جنهن ۾ سنڌ آهي، ڪونه جنهن جو اُڏامڻ
ساڻ آهي، ڏٺو رهي هڪ هنڌ تي جيئن پاروتيءَ ۾
پاڻ. ٻڌايو ته ڪيهڙو آهي؟

جواب: چُلهه.

١٢٢- هڪڙي ڇيوڪي ڊوڙندا ڏٺم، هئي ڇيوگاڏا پهريون
گاڏا به ڦيٿن ساڻ، ٻنا ڦيٿن ڏٺم. ٻيو پکي پهريون
پکي به پَرن ساڻ، مون ٻي پَر ڏٺا. ٻيو گهوڙا پهريون
گهوڙا به ٽنگن ساڻ، مون ٻنا ٽنگن جي ڏٺا، ٻيو نانگ
پهريون نانگ به ساهه ساڻ مون ٻنا ساهه ڏٺا، ٻيو
پيتا پهريون پيتا ۽ درياءَ ۾ مون درياءَ کان ٻاهر
ڏٺا، ٻيو ڪينڌمون پهريون ڪينڌمون به ٻُلي ساڻ بنا ٻُل
ڏٺا. هاڻي ٻڌايو ته ڇا آهي؟ ۽ ڇاڪي ڊوڙندي
ڏٺو اٿس؟

جواب: ڪَڪَر، جهڙ، بادل.

١٢٣- پٽ ۽ تاريون پڌريون رنگ ۾ منجهه رڻ ڪيهه
سفيون، ڪي تڪميون، ڪي سڌريون منجهن
سڙنديون وهن ڪينڪي وڃي ڪوڙايون ڪمرڪيون
حرڪت الفت جي هڪڙي سَمي ڪئي سياڻن مرد
منجهن هڪڙو ناويها چار سڌ جن. اهي ڪيها آهن؟

جواب: پنج آڱريون.

۱۲۴- ٻن سهيلين هڪٻئي کان پڇيو ادي توهانجي عمر
ڪيتري آهي؟ توهان تي هن ريت جواب ڏنائين ته:
”پهرين سهيليءَ جڏهن ٽي پرناٹ ٻڌو، اڏيو ٻئي
ملتان تڏهن ٻن پينهن سان مون مٿي ڊوسي
ڪوٺ جي؟ ٻي سهيليءَ چيو ته ”سنج هو ته چنڊ هو
هئي اوترا ئي اڻ وڪار تڏهن ڪي ڪي ڪارا وار
هئا منهنجي مٿي ۾.“ هاڻي ٻڌايو ته سندن عمر
ڪيتري آهي؟

جواب: ڏهن.

۱۲۵- سهڻ جو سرڪيو، چهرڪ جو ڏرڪيو، هرڻ
جو سڙ پڇ ڪيو، اهي ٽيئي گڏيو ته هڪ قسم جو
پکي ٺهي پوندو. هاڻي ٻڌايو ته اهو ڪهڙي گوشت
جو شوقين پکي آهي؟

جواب: سِرڻ.

۱۲۶- قدرت سان ٺهيل ڪوٺ ٻڌجي جنهن ۾ نه سير نه ولو
گدرجي، اُن ۾ هن ٽالڪ هزار هرهڪ پڇو
ٽاٽيا، وڃ نه ويجهو اُن ڪوٺ جي نه ته پڇتائيندين
هاڻي ٻڌايو ته اهو ڪهڙو ڪوٺ آهي؟

جواب: ڏيئو ۽ سندس ماتارو.

١٢٧- جبي وامو يانار ۽ ڪوتانگو ڏٺو تو چاليهه چيلا ۽ ان جي پويان ۽ سؤ سٺ نوڪر سنگهت ست سؤ تنهن لاڏڪ جو لشڪر موهن لال شر آمي مڙني مائهن ۾؟ جواب يحيي پڙايو؟

جواب: مَسُّ.

١٢٨- پيٽ جنهن جو پاڻي پيو مٿان ان جي باهه ٻري جڙهن وچائي ٻنسري، تڏهن سينو تنهن جو سپ ستري، ڪارو نانگ ڪاوڙ ڪري، نڪري ان مان گهور ڪري، جيڪو رکي دوستي ان سان تنهن کي چٽ ڪري، نالو تنهن نيا ڳي جو چيا آمي؟

جواب: باهه آگ.

١٢٩- هڪ ناري ڪجهه نه کائي، رات ڏينهن جنهن کي ننڊ نه آمي، مائهن ۾ ويٺي پاڻ لڪائي، پنا پيٽ ۾ مي پٿي حڪمت هلائي، مرڻ جيئڻ جي سڌ سڻائي، ادا ڪيه يحيو ڳجهارت؟

جواب: نار يا نبض يا نس.

١٣٠- سچي شئي پياري وڪڻ ٻڏي پڙين منجهه اڏنان ان جو پڳيئي مڪ وسي ۾ اڏنان نار منجهه - پڙايو

ته اها ڪهڙي شيءِ آهي؟

جواب: هرتال.

١٣١. هڪ ماڻهي ٽنو ميل پنڌ ڪري دلو ڪُني درياءَ تي پاڻي ڀرڻ ويئي. اتي چوڻ لڳي ته آئون آيس تو ڏي تو وٽي ويهاريو، مون کي هاڻي توکان ڇڏ موڙ کي ته ڪُٽي و حيات توکي. اهو ڪير هو؟

جواب: مينهن يا برسات جو پاڻي.

١٣٢. پيدا ڪيو پرپيرسان ننڍن کي سرجنهار هڪ ناليهه نو نکي سهڻو منجهه سنسار. رڳو نرمل نيهه پر بنا ڪڍن آڏار، ساڻي ساوڪ سو لڳن پري جنهن جي چمڪي ٿي چوڌار نيل ورن ننڍن کي بخشيو بخشهار رهي نيارو نيهه ڪان سو سولهن پريو سرڌار پيو پاڻ ساڻ آدمي آن جو هرڌم هرواڙ. اهو ڇا آدمي پڙاليو.

جواب: ڪوبه ڏلهو گل.

		حاتمحسين
ملان نصيرالدين	ڪوڪ شاستر	نقش سليماني
ملان دوپيازو	شهزادو جان عالم	عمليات عشق محبت
طلسمي گهوڙو	سونهري پکي	علي بابا چاليهه چور
رحمدل بادشاهه	لوڪ ڪهاڻيون	مومل راڻو
قيدي شهزادو	پريم شاستر	شيخ چلي
خوفناڪ ڏائڻ	ترال ع منترس	چراغ الدين
سلطانه ڏاڪيل	ظالم عورت	سيف الملوڪ
طوطو مينا	ڪارو جن	وتايو فقير

حصو پيو

ڳجهارتون ۽ سمجهاڻي

١- ڏسي ريلو کمنبي جو عورت مال جو کيو،
هاءِ ذات پنيا تو هي کهڙو رڪيو؟
حل: کمنبو = رت، عورت = سورٺ، مال جو ڪوڪرو
ذات چارڻ.
سمجهاڻي: پسي ريلو رت جو، سورٺ ڪوڪرو کيو،
هاءِ چارڻ پنيا تو هي کهڙو ظلم کيو.
٢- نرناٽ بنا شڌ ۾ روح نه آئيو راس.
حل: نرناٽ = راڻو، شهر = ڪاڪ.
سمجهاڻي: راڻي بنا ڪاڪ ۾، مومل جو روح نه
آيو راس.
٣- نرناٽ سپ چمار، عورت ڏٺائين ڪينڪي.
حل: نرناٽ = "پنون" عورت = ڪنيو.

سمجهاڻي: پيتون سپ جهان، ڪتيون ڏٺا ٿيئا ڪينڪي.

٤- نر ماري، نرنان ڪائي، ڪاڄ ٻنهين جو نہ آهي.

حل: نر = ملائڪ، نرنان = قبر، ڪاڄ = ڏيهہ.

سمجهاڻي: ملائڪ ماري، قبر ڪائي، ڏيهہ ٻنهين کي نہ آهي.

٥- چڙي پوک جوڻ، ڪر مَٽ جوڻ، پاڻ ذات ٿيندا سوڻ.

حل: پوک جبي ڪَٽائي، مٽ جوڻ مٿايون، ذات جا مري.

سمجهاڻي: چڙ ڪَٽائي، ڪر مِٿائي، پاڻ سري ويندا سوڻ.

٦- ٻني جن لاءِ ڦيِاس، ٻني سي نہ ٿيا،
ٻني ڪري سپريڻ، وري ٻني جيئڻ ويا.

حل: "ٻني" نبامي، "ٻنين" ڏکي ساٿي

سمجهاڻي: ٻني ڏکي، ٻني ڦٽي، سڀئي جن لاءِ ڦياس
ساٿي سي نہ ٿيا، ڦٽي ڪري مون کي ڏکي موٽ ويا.

٧- آئون جن جي ٿورهي ڪيچي ڪپڙ ٿيام
پنهنجن سٿي سال ڪاسبي ٿيا.

حل: جن جي سُٽي، ڪپڙو لسو، پنهنجا پير مال جا ٿوڏا.

سمجهاڻي: آئون سٽي ٿورهي ڪيچي لس ويا،
تانا پير ٿوڏا جاڪٽي واءَ ڏکيا.

٨- ڪاٺي جنهن لاءِ ڦياس، ڪاٺي سي نہ ٿيا،
ادي پارو چا ڪاٺي ڪري ويا.

حل: ڪانئي هڪ لڳي، ٻي پڳي، ٽئي ڪارهي.
سمجهاڻي: لڳي جنهن لاءِ مُياس پڇي سي ويا، ادي پارچا سون کي ڪاروڪري ويا.
٩- جبل جهل ڪريو ٽڙي جيئيون، سنه سان سال جي ٽيان.
حل: سال جو روانو ٿيو.
سمجهاڻي: ٽڙي بند ڪيو ٽڙي جيئيون ته آئو نا روانو ٿيان
١٠- اڪر هن نرنان، هي وٽ نه ڪجن.
حل: اڪر ٻه پيار نرنان = راڻو، وٽ = ميرٺ.
سمجهاڻي: ري ڏني بي گناهي راڻا رٺ نه ڪجن.
١١- ناليوار هواسين رنج ڪونه ٿياسون، انهيءَ ڪانهن ذات ٿيندا اسون.
حل: نالو= اميد وار، رنج = گڏ، ڪانهن = جو ڦوٽانو، ذات= چامڙيا.
سمجهاڻي: اميدوار هئاسين گڏ ڪونه ٿياسون.
١٢- نالن سان نالو عمر اسان جو نالو نه.
حل: نالو= مَدَن، نالو = مرڪٺ، نالو = سيو.
سمجهاڻي: مون سان مرڪٺ عمر اسان جو سيو نه.
١٣- جنهن نالو ڪاڏو، سو ذات ڪا ٿيندو ڪينڪي.

حل: نالو = پنيو، ذات = ڪٽي ۽ ڪمائي.
سمجھاڻي: جنهن پني کا ڏو، سو ڪٽي کائيندو ڪينڪي.
۱۴- اُپي ڪڻ عورت ڪيٽر جي نرنان آيو ٽڙي.
حل: عورت = دائي، ڪيٽري = جي ڄڻائي (سوٽڙ)، نرنان = مُـرشـد.
سمجھاڻي: اُٽي دائي سَوَٽڙ ڪڻ مُرشد آيو ٽڙي.
۱۵- پوک وکر جون جهجهيون ڪين نرنان ڪاڻ،
الله الضي اُپ تي نرنان آٺين مثال.
حل: پوک جي "باري"، وکر جو "تيل".
سمجھاڻي: باريو جهجهو تيل سون راٽي ڪارڻ رات،
الله الضيءُ ڪٽ ستي راٺو آٺين شال.
۱۶- نالو ڏيان نالي کي من نالو هوا جي.
حل: نالو = واهوند، نالو = جهنگلي ۽ نالو = نظر
سمجھاڻي: واهوند ڏيان جهنگلي کي مَنَ نظر هوا جي.
۱۷- آن جا آٺيو ڏين، ڪاٺ جا نه ڪارٽي.
حل: آن جا "چلا"، ڪاٺ جا "سور".
سمجھاڻي: چلا آٺي ڏين، سور نه ڪارٽي.
۱۸- جر ستي جون جن لاءِ ڪاٺ مال جا سي چيو نه ڪين.
حل ا جر جي نئين ستي جي "دلي"، ڪاٺ جا "دهـر"،

مال جا ”پيرا“!
سمجهاڻي: ليون ڏيون جن جون هر هر پيرسي چون ٿا ڪن
١٩- نالو توڙ ته آهي آئون ڪاڄ جي چاڪريان!
حل: نالو= محبت، ڪاڄ جي ”لِڪي“!
سمجهاڻي: محبت تو ڙ نالو آهي، آئون لِڪي چاڪريان؟
٢٠- ميٺي جو نر نانگ، جيڏ ڪي تو پولي ڏي، سو تان ڏسو ٿري.
حل: ميٺي جو ”گارو“ نر نانگ پيهو جيڏ نانگ.
سمجهاڻي: پيهو گارو ٿري، ناڳن ڪي تو واچا ڏي، سو تان ڏسو ٿري.
٢١- ادڙون منهنجا ڏير، لِکي ذات جا، لکي گام جا.
حل: ذات ”ڪڪي پوتا“، گام ”ماسي“ جو.
سمجهاڻي: ادڙون منهنجا ڏير نه ڪاڪي پوتا نه ماسي جا، منهنجي ڏيرن جي مون سان ڪاڻ ماڻتي نه آهي.
٢٢- ڪيهي لِڳيان مرد نه مُڪائڻون،
تن ڪي متان آئون ڳهه تي آهيان.
حل: تن ڪيهي، مرد جا سلام، ڳهه ڪتري پيرا پاسٽي جيو نيو.
سمجهاڻي: ڪيهي لِڳيان سلام نه موڪليائون تن ڪي متان آئون ڪتري تي آهيان.

۴۳- ڻالو ڻالـي ميٺ، ڪيئن نه ڪکن جبي سسئي.
حل: ڻالو "ڪارو"، ڻالو "ڏونگر" (جبل)، ڪکن جبي "ڏري".
سمجهاڻي: ڪاري ڏونگر ميٺ ڪيئن نه ڏري تي سسئي.
۴۴- سج چڙهـي مارئي تي ڪيڙ جا نهاري پوک اباڻي ڏيهه جبي شل فقير ڏيکاري.
حل: سج جبي "محل"، ڪيڙي جو "مليرا" پوک جا "چؤنرا" فقير به ڏاتار پيچ.
سمجهاڻي: محلين چڙهيو مارئي، ملير نهاري، چؤنرا اباڻي ڏيهه جا، شل ڏاتار ڏيکاري.
۴۵- عمر جڏهن توت تي وٺ ڻيئي تڏهن مان رنا هجان ها نه گامه ڪري عمنو ڏيئي ذات ڪري جيڏيان ها.
حل: وٺ جبون ۽ تار = داڻي، گامه = ناڙو، عمنوي جو "نمن" ذات "مري".
سمجهاڻي: عمر جڏهن تونئي جائين، تڏهن داڻي هجان ها ته ناڙو موڙي، نمن ڏيئي توکي ماري جيڏيان ها.

پورو ٿيو.

ڪتابت: هدايت علي باريچو، ٽنڊو مير غلام حسين.

پرولیون/ڳجهارتون

١ - اڇو اڇو کير پانيانس، ٻڌانس چور وانگر؟
جواب: رپيو.
٢ - اٺ ڪاٺ نائين نوڙي، جيڪو نہ ڀڃي ان جي آڪهہ نوڙي؟
جواب: کٽ.
٣ - هيڏڙو تہ جيڏڙو سؤ موتين ساڻ؟
جواب: ڏاڙهون.
٤ - منهن ڪاري ٻہ ڄيڀي، نانگن ذات بہ ناهي؟
جواب: ڪارو بليڊ.
٥ - مينهون ڏوريون جي ميهار آهي،
مينهون ڳهٽيون جي ميهار ناهي؟
جواب: چنڊ ۽ تارا.
٦ - ڪي پيٽ مان هڏ پاسي ۾؟
جواب: ماچيس.
٧ - هيڏڙي ڀِگڙي جيڏڙي، سرکنهن سان گڏ کائي؟
جواب: مڪ.

٨ - هيٺان مادي مٿان نر، نر مٿان مادي،
تنهن جي مٿان نر، ڪامل ڪٿي ڪر،
ڪيو عرض الله کي؟
جواب: ٻٽي گهڙامجي.
٩ - گڏون وياٺي گابو ڏڪو،
اندران آلو، ٻاهران سڪو؟
جواب: بيضو يا ڪڪڙ جو آنو.
١٠ - ننڍڪ ننڍڪ ٽن ٽنگن تي، ڪاٺ تي ٽوپ مٿي تي؟
جواب: ديگڙو.
١١ - هيڏڙو هيڏڙو پاڻ، جنهن کي سؤ سين جو ساڻ؟
جواب: چاهو.
١٢ - هيڏڙو هيڏڙو پاڻ، جنهن کي سائي ٽوپي ساڻ؟
جواب: واڱڻ.
١٣ - هيڏڙو هيڏڙو پاڻ، جنهن کي سؤ کلن جو ساڻ؟
ع١١ - بصر.
١٤ - هيڏڙي تر جيتري، ميرڻ جا ٽي پڳڪا لاهي؟
جواب: جُونءِ.
١٥ - گهر گهر ۾ اچي وڃي؟
جواب: پينگهو.

١٦- هيڏڙي هٿ جيتري، وڻ ۾ ٿي واڪا ڪري ؟

جواب: ڪهاڙي.

١٧- درياءَ ۾ گڙگڙ، بنگلي ڪي ٿي باھ لڳي ؟

جواب: چلم.

١٨- آهي ڪيڏڙي، پر حاڪمن کي ٿي رئاڙي؟

جواب: مرچ.

١٩- گھر گھر ۾ ناچو نچي ؟

جواب: ٻهارو.

٢٠- گھر گھر ۾ ڪارو چور ؟

جواب: تَوُ.

٢١- گھر گھر ۾ ڳاڙهي ڪنوار ؟

جواب: باھ.

٢٢- هڪ وڻ ۾ کھوٽ، ڪيئن هڪ گھر ۾ ڳهارين ؟

عمر ميارون مارونئڙن جون مونکي ٿيون مارين ؟

جواب: وات ۾ ٻن ڄاڙين جي وچ ۾ زبان جو هجڻ.

٢٣- لڏي لڏي لڏڻ ڄائو تنهن مان ڄائي ماڻس،

ماڻس مٿو ڪوڙايو، تہ پيدا ٿيو پڻس ؟

جواب: ڪپھ جو ڏنو.

٢٤- اڳي ڄائي ڪڪي، پوءِ ڄائي ماڻس،

ماٿس هتو ڪوڙايو، پوءِ ڇاٿو پٿس ؟

جواب: پسيءَ جو پڪو.

٢٥- سسئي ساماٿي سيج ۾ ٿوڙهي ٿي نوڙهي،
ٻيءَ رات پالڪي ٿي، ٽين رات توڙهي،
چوٿين رات ڇڳون ٿين، پنجين رات پوڙهي،
اڇن ۾ احمد چوي، ڪارن ۾ وڪوڙي،
ڇهين رات ڇوري، ڪنهن قبولي ڪينڪي ؟

جواب: ڪڻڪ.

٢٦- اٺ وهنجي نڪتا، گهوڙا ٿان ٻه پڌن،
پکيڙا پڙڏيهي سي پوڙ اچ مرن ؟

جواب: ماڪ.

٢٧- ڇار ڇنگهون ڇيله ۾، متي ۾ ٻنگ،
اهڙي نارنسنگ ڪنهن پاڙي ڏٺو ڪاڏڪا ؟

جواب: سرهيدا ٽي.

٢٨- نر مان نر پيدا ٿيا، تنهن مان لک هزار،
روح ٻنان رمضان چوي اڏاميو ڪن يلغار،
جن جا ڏڌ سسيءَ ڪان ڏار،
سي ميٺه وسدي مرليو پون.

جواب: اڪ جي انبڙي.

٢٩- مارن جا ملير ۾ مون گهرِ ڏٺا گهاٽا،
نڪا ڳلي ڳوٺ ڪي، نڪا وڃڻ لاءِ واٽا،
منـڊ گهمي محلات ۾، مٽ پيڳا ماٽا،
ڳاٽ ڪٽي ڳاٽا هليا راهه متي روشن شاهه چوي؟
جواب: ڪڪڙ ۽ آنا-

٣٠- هڻ هڻ ته وڃي ٽِي ڪانه؟
پاڇو-

٣١- گهرگهر ۾ لڏڙو ليٽي؟
جواب: ٻهارو-

٣٢- سج لهي سانجهي ٿيو جاني آيو ٿائين،
هرڪو منهن پهنجو ٻئي ڏور ڏيگي ٿائين؟
جواب: مڇر-

٣٣- ڏک هڻ جيئرن ڪي واڪا ڪن متا،
جيڪي دوزخ منجهه هئا، سي وڃي ٻهشت پيا؟
جواب: ٺار ۽ لوٽا-

٣٤- پڻ ته جنهن جا پير جهڙا، پيلي ۾ پهڪن،
وڃي پيچ ڏين دارن ڪان ان ڪهڙو ڪن؟
جواب: مڱ جو ٻوڙو-

٣٥- ماءُ ويائي ڪديائين پٽ پڪو،

اها خبر نہ هئي، تہ آهي ڏکو؟

جواب: بيضو.

٣٦- قادر جي قدرت جو هڪ شمر ڏٺم شاهي،
مارڙي ماڙيءَ پرسان آجاءِ انهيءَ جائي،
محبت انهيءَ ملڪ ۾ پيو عقل الاهي،
تڏي وجهي تنهين جي اچين کيو کنڊون کائي،
زوري ظلم تنهن سان نہ ملي بي ڪلفت ڪائي،
ماربيس مصل انهيءَ، هن جا پائر مڙيوئي پائي،
سون ميان سائي، هون روبرو ڏني روشن شادچوي.

جواب: ماکي.

٣٧- اچي اچي پار، جنهن تي جهرڪي بہ جهار؟

جواب: لوڻ.

٣٨- اس ڏسي اسريو وڃي، چانو ڏسي چيپيو وڃي،
واءُ ڪان پيو ونءَ وڃي؟ پڌاليو چا آهي؟

جواب: پگهر.

٣٩- ويچاري ويو مرض، مال جي ڪنڌي درياءَ ۾.

حل: مرض- سام، مال جي- دڪ دڪ.

سمجهاڻي

ويچاريءَ ويو سام، دڪ دڪ ڪنڌي درياءَ ۾.

۱۴۱- وڻ وڃيئي ميان سومرا ڪاٺ نہ بچيئي ڪو.

حل: وڻ- چمون، ڪاٺ- بند، مال چوڙا-

سمجهاڻي

جم وڃيئي ميان سومرا بند نہ بچيئي ڪو مونکي آڻي تو وچوڙن ۾ چو وڌو.

۱۴۲- ڪاڻي پکيءَ مٿان تڌمن نرڻانو ڦٽي ڪئي.

حل: ڪاڻي- موري، نرڻانو دلوراءِ-

سمجهاڻي

موري مورمٿان تڌمن دلوراءِ ڦٽي ڪئي.

۱۴۳- آءٌ هندوڪئي ۾ هياس تہ پوک جي لڳي، جا اڻان تہ نرڻانو تو پوک جي گهري.

حل: هندوڪي تہ رام پوک جي تہ مرٽي انا تہ بابو- پوک جي تہ بکيا-

سمجهاڻي

آءٌ آرام ۾ هياس تہ مرٽي لڳي جان اڻان تہ بابو تو بکيا گهري.

۱۴۴- ڪاٺ ڪين وسار توکي شمر لنگهائيندو پار-

حل: ڪاٺ- الله، شمر- سوي.

سمجهاڻي

الله ڪين وسار توکي سوئي لنگهائيندو پار

٤٥- ليکيو ليکي سان سمجهاءِ جو شهر جن تي بيهي ڪاٺ جن جون وٽندو.

حل: ليکي - پهءِ نٽيءِ شهر - در، ڪاٺ - پاٺيون.

سمجهاڻي

پٽيءَ کي سمجهاءِ جو درن تي بيهي پاٺيون وٽندو آهي.

٤٦- نرناڻو ولاشون اڇي مون کي مال جوڙنو.

حل: نرنا - گوگل، واشون ته اروڙون مال: هدو.

سمجهاڻي

گوگل اروڙون اڇي مون کي عهد ڏنو.

٤٧- نه نالي جيت هٺاپو ڪامڻ تفنجي ڪاٺي.

حل: نه نالو - وچ ، جيت - سرنگ، ڪامڻ - شولنڪا.

سمجهاڻي

سدا وچ سرنگ هٺائي شولنڪا ڪاٺ.

٤٨- محبوبا جاهندي ماري سا ماشن پئي، نارنان جي سڪينڪي جي جي پيئي.

حل: گندي چر ، ماشن - سامري نارنان - چٽي ،جي جي - چيڪ

سمجهاڻي

محبوبان جا چري ماري سامري پيئي چٽي وچي

ڪينڪي چڪي پيئي.

٤٩. اي نالا نرڻانو رچ اُٿ جي وجي ذات جا ٿيا.

حل: نالا - مٿارا، نرڻانو - ملوڪ، اچ - وڻي، اُٿ - ڪاڻ، ذات - مٺا.

سمجهاڻي

اي مٿارا ملوڪ وڻيءَ ڪاڻ وجي مٺا.

٥٠. جڏهن وڻ هياس تڏهن محرض هُئم ڪونڪو جڏهن هندڪي پيس تڏهن جرجن ماري آهيان.

حل: وڻ - پائر، مرض - سور، هندڪي - نا وصي، جر - غوطا.

سمجهاڻي

آهن پار هياس تڏهن سور هُئم ڪونڪو جڏهن وصي پياس تڏهن غوطن ماري آهيان.

٥١. نالا نرتانو چوڙ پکي رات مال.

حل: ٿان - ڪان، نرنانو - سحان، پکي - مينا، مال - گجري.

سمجهاڻي

ڪان سحان چوڙ مٺون رات گذري.

٥٢. پکي نالو ذات پنهنجي.

حل: پکي - مينا، نالو - ڪشنو، ذات - زور، پنهنجي.

ڪپڙي.

سمجهاڻي

مين تان ڪشو زور ڪيا آڙي.

٥٢- نرنان ۾ آب جون جڏهن بلاجون ڪيون تڏهن
ذات جن جو بيڙي واريون تنکي مقامن ڏيون.

حل: نرنان- موکي ۾ مٿارا، آب- وليون، بلا- پيٽ،
ذات- ڪلال، بيڙي- مڏي، مقامن- سرون.

سمجهاڻي

٥٣- نه نالي جيت هٿايو ڪامڻ تنهنجي ڪاڻي.

حل: نه نالو- وچ، جيت- سيرنگ، ڪامڻ- شولنڪا،

سمجهاڻي

سدا وچ سرنگ هٿاڻي شولنڪا ڪاڻ.

٥٤- ڪاٺون ڪاٺ نه آيو، متان مارڻ ۾ مرون پوي.

حل: ڪاٺ نه مر، ڪاٺ نه مر، مرون نه پوو.

سمجهاڻي

هرهر نه آئو متان ماٺن ۾ پولو پوي.

٥٥- رات رکيم ڪپڙو سوگهه پيو شابس تنهن ملوڪ
کي، جنهن ذات جو ڏنو.

حل: گهه نه ڪتر (زيور) نرنان ۾ نه

ملوڪ، ذات ۽ تيئو.

سمجهاڻي

٥٦- رات رکيم رومال سو ڪترجي پيو، شانس تفن
ملوڪ کي جنهن تنئي ڏنو.

٥٦- اي نرنالا، نرنانءُ واءُ جي ڪر ۽ شهر ڏسان.

حل: نرنالا ۽ لعل، نرنانءُ ۽ شهباز، واءَ جي ۽
سڻائي، شهر ۽ سکر.

سمجهاڻي

اي لعل شهباز سڻائي ڪر ۽ سکر (خوش
آسودو) ٿيان.

٥٧- اي نرنالا نرنانءُ منهنجي نرنالي کي به نرنا
ڏي، ۽ توکي مال جي ڏيان.

حل: نرنالو ۽ شاه پنجو، نرنانءُ ۽ سلطان، نرنانءُ ۽
سچو، نرنانءُ هڪ هوندو ۽ پيو سوندو،
مال جي ۽ ديگ.

سمجهاڻي

اي شاه پنجا (پير آهي) سلطان، منهنجي سچ
کي هوندو سوندو ڏي ۽ توکي ديگ ڏيان.

٥٨- ڪيڙي جا ڪيم سڪائي پو، ... نئي ڪا... جا لمر

حل؛ ڪپڙو ته صافو، پوک جي ته پنگ، ڪاٺ جا ته ڏنڊا.

سمجهاڻي

صافو ڪيم سڪاءِ پنگ تي ڏنڊا گهري.

٥٩- ٽالي چيو ٽرنان ٽرڪي هل ته ٽرنان ٽرجي ڪريون.

حل؛ ٽالو ته سارنگ، ٽرنان ٽر ته بادل، ٽرنان ٽر ته وسڻ.

سمجهاڻي

سارنگ چيو بادل کي ته هل ته وسڻ جي ڪريون.

٦٠- اُلا ڪج ٽالو مون کي شهر جي ٽرنان ٽرجو.

حل؛ ٽالو ته پانڌي، شهر ته مڪو، ٽرنان ٽر ته حضرت محمد صلعم.

سمجهاڻي

اُلا ڪج پانڌي مون کي مڪي جي محمد صلعم جي.

٦١- جت ٽالا ءِ ٽرنان ٽر هجن تت ڪانئي تيئي ڪانه.

حل؛ ٽالا ته سالڪ، ٽرنان ٽر ته سگهڙ، ڪانئي ته ڪچي.

سمجهاڻي

جت سالڪ ءِ سگهڙ هجن، تت ڪچي ٿئي ئي ڪانه.

٦٣- ناڻ ۾ ناڻا پيا، ولايت ويئي.

حل: ناڻو هڪ ڪارو پيواچو، ولايت ته صورت.

سمجهاڻي

ڪارن ۾ اڇا پيا صورت ويئي.

٦٤- سسئي پنهل لاءِ ڪپڙو ونيو ويئي، عمرمارئي مرون ته ٿيا ها ٻئي، سهڻي ميهار لاءِ ڪانن تي پيئي.

حل: ڪپڙي جو ته ٻر، مرون ته سره م ڪاٺ چا ته ٻيلنگهه.

سمجهاڻي

سسئي پنهون لاءِ ٻر ونيو تي ويئي، عمرمارئي سرصاته ٿيا هئا ٻيئي، سهڻي ميهار لاءِ ٻي لنگهه تي پيئي.

٦٥- عمر مارئي پاڻ ۾ مال جي نه ٿيا. سسئي ڪانڌ لاءِ ڪپڙا تي ڏوريا.

حل: مارجي ته رس، ڪپڙي جو ته ٻر.

سمجهاڻي

عمر مارئي پاڻ ۾ راس نه ٿيا، سسئي پنهنجي ڪانڌ لاءِ ٻر تي ڏوريا.

٦٦- آءُ ميان راڻا مرض جا، جو تو بنا رات راڳ
نٿي نه ٿيو.

حل: مرض ته آڦري، راڳ ته گجري.

سمجهاڻي

آءُ ميان راڻا آءُ ڦري، جو تو بنان رات نه گذري.

٦٧- ناڻو ليلاڻ راڄ ۾ وڃ وڻ ڪري.

حل: نالو ته ملڪ وڻ ته ساڏور.

سمجهاڻي

ملڪ ليلاڻ راڄ ۾ وڃ ساڏور ڪٽي.

٦٨- جيت چڱي جو آءُ ڪون تار نالي وڃان.

حل: جيت ته ڏيهو- چڱو ته هند- ذات ته پنهور- نار
نالي ته بچي.

سمجهاڻي

ڏيهون (زمين) هند ته آءُ پنهور ڪان بچي وڃان.

٦٩- جي پسي جي پوک جو نار جيت رچ ڪيو ته
فراق ۾ ٿي پت ٿيان.

حل: جرجو ريلو، پوک جي، رت، نار ته سورت، جيت
جو ته ڪيئون رچ ته ڪرو- هڪ ذات چلڻ
پيا واڍا ته وڻ هيرڻ.

سمجهاڻي

ريلو پسي رت جو، سورٺ کوکرو کيو نہ
چارڻ ويا توهي رِڻ (ظلم) کيو.

۷۰- اي ميان چنيسر، ڪاچ جي سان مال جو ڪرتہ نہ
نانءُ ۾ پارجي ٿيان.

حل: ڪاچ جي ريوڙي، مال جو تہ وڻ، نانءُ تہ فراق پار
جي تہ چٽ.

سمجهاڻي

اي ميان چنيسر وڙيءَ سان وڻ ڪر نہ فراق ۾
ٿي چٽ ٿيان.

۷۱- پلوڙي ميهار! پوڪ گهڙندي ڪير رچ (ٿانءَ) ۾.

حل: پوڪ تہ موري، رچ تہ ڪاسي.

سمجهاڻي

پلوڙي ميهار هون ريءَ گهڙي ڪير ڪاسيءُ
(پاروتڊ) ۾.

۷۲ ذاتيون پنهوڻ جهل تہ کوڙ نار نالي ڏسان.

حل: ذات جا تہ دايڏاٽا، کوڙ جو تہ ڀاٽو، تارنالو تہ پوري.

سمجهاڻي

دائي، داٽا جهل تہ ڪنهن ڀاڻي پوري ڏسان

پوري تي ڦل وڏو عاشق هوءِ پڻ جي پهاڻي
سان ديدار ڪرڻ آيو هو. جڏهن دائي خيرات
ڪٽي آئي تڏهن ٿو چوي ته: اي دائي اخيرات
جهل ته پوري جو ديدار ڪريان.

۷۳- ليلان چنيسر کي نار نالي نه ڪرليو هوءِ نه نالا
نه ڪجن اهڙا ايئن هار گهرليو هوءِ.

حل: نار ته ململ، نالو ته ڪمن.

سمجهاڻي

ليلان چنيسر کي م ملهه ڪرليو هوءِ، ليلان
ڪم نه ڪجن اهڙا ايئن هار گهرليو هوءِ.

۷۴- نالو نالي آهيان ڏي نالو ڏاتار، نالي نالا مون
پنيان ته ڏات ڪپڙي جا گهڻا.

حل: نالو ته نظر- نالو ته طالب- نالو ته مصري- نالو ته
مانڪ- نالو ته پنيو- ڏات جا اترا ڪپڙي جو ته
روءِ.

سمجهاڻي

نه زر طالب آهيان ڏي نه سري ڏاتار، مانڪ موتي
مون نه پنيا اتي راءِ گهڻا.

۷۵- پاڻ پاڻي مال تفنجو پاڻ مون وٺو.

حل: پاڻ جي ته ٽوپي، پاڻيءَ جو ته ڇل، مال جي ته ڳاڻ، پاڻ جو ته سڙهون.

سمجهاڻي

ٽون ٽيڇل ڳاءِ، ٽڻن جو سڙهون وٺي.

٧٦. ٻگو ڪتو ڪاٺ ڪي نر تالي ڪٽي راڳ جي.

حل: ڪتو ته کماڙو، ڪاٺ جو ته پنڊ، نرتالو ته مجنون راڳ جي ته لئه لئه.

سمجهاڻي

ٻگو کماڙو پنڊ کي مجنون ليلان (لئه لئه) ڪٽي.

٧٧. ڪاٺ جوت ڪري ته سسئي، تنهنجي ڪاٺ جن ڪاٺ پيون.

حل: ڪاٺ جوت ته ايڙيون، ڪاٺ جو ته ڪرهو.

سمجهاڻي

اي ڙيون ڪري ته سسئي، تنهنجي ڪرهن ڪاٺ پيو.

٧٨. عضوو عورت ٿي سسئي.

حل: عضوو ته نڙو، عورت ته سياڻي.

سمجهاڻي

نڙو سسئي، سياڻي ٿي.

٧٩- نارُنالي ڪپڙي جو سَود ڪيو ذات آيس ڪانهِ پر
نانءُ ٿي ويو.

حل: نار ته ليلان، ڪپڙو ته تسر، ذات جا ڪسر نرنالو
ته مور.

سمجهاڻي

ليلان ته سرجو سودو ڪيو، ڪسر آيس ڪانه
پر موريٽي ويو.

٨٠- نرنالي ۾ آهي سانڙ نالي ٽيُن.

حل: نرنالو ته سڪندر، نالو ته سانٿي.

سمجهاڻي

سڪ اندر ۾ آهي سانٿي نيٺن (سهڻي)

٨١- ذات جا ڪنديس ڪپڙا، پوک جا ڪنديس ڪانهِ.

حل: ذات جا مڱنيجا، پوک جا ته ٻيجا.

سمجهاڻي

مڱيڻي جا ڪنديس ڪپڙا ٻئي جا ڪنديس ڪانهِ.

٨٢- ڪپڙو نه ڪوميان سومرا، هيءُ ڪپڙو چڱو نام جو
نالو توڻ چوين سو نالو موڻ وٺ نام.

حل: ڪپڙو- ڪارو، ڪپڙو- اِنڌاري، نالو ڪلٺ، نالو-
خوشي.

٨٣- جوجو عضوو ڪاڄ نال نالي جر.

حل: جر جو پاڻي، عضوو- پني، ڪاڄ- پوڙ، نار- سهڻي.

سمجهاڻي

پاڙي پني پوڙ سهڻي لنگهي سيرجو.

٨٤- ڪتي لائق ناه ڪاڄ منهنجو سٺ جون امڙ ونئي الله

جو نرنان ءَ، نرنان ءُ ڪلهي تي.

حل: ڪتو- پلنگ، سٺ- پوريون، نرنان ءُ- چام، نرنان ءُ

تماچي، نرنان ءُ- چار.

سمجهاڻي

پلنگ لائق نه آهيان ڪاڄ جنهن جو پوريون (ميخ جا آنڊا)

امڙ ونئي الله جا چام تماچي چار ڪلهي تي.

٨٥ ڪپڙي پيڙيءَ جا ڏنئي، مون کي رڇ ڏيار.

حل: ڪپڙو ته جهونو، پيڙيءَ جو ته گرڙهه، رڇ ته تسري.

سمجهاڻي

جهونا گرڙهه جا ڏنئي، مون کي ته سري ڏيار.

٨٦- نالوڙي سهڻي، اکيان مال ڙي.

حل: نالو ته مگهر، مال جي دهڙي.

سمجهاڻي

مگهر سهڻي سهڻي اکيان وهر (تيز وهڪرو) ڙي!

۸۳- وٺ جا پوني ميان سومرا، هٿيءَ جون نہ آهن.

حل: وٺ جا ڏنڊا، هٿيءَ جون تغاريون.

سمجهاڻي

ڏنڊا پوني ميان سومرا، نہ گاريون آهن.

نوٽ:- مگهرمڇ= گهڙيال- تغاريون= نہ گاريون

اهي لفظ مترجمي معنيٰ ڏيکارين ٿا. انهن کري

سڀني ڏکيائن کي سمجهڻ ڪي ڪٿاري ڪا جوڙيل آهن.

متان گهڙين سمجهي، اڳيان سٽ جا اٿئي، متان

۸۸- شهر پائي، شهر وڃنئي.

حل: سٽ- واڳون، شهر- چڪ، شهر- چني.

سمجهاڻي

متان گهڙين سمجهي اڳيان واڳون اٿئي، متان چڪ

پائي چني وڃنئي.

۸۹- سسئي مال ڀڃ م ذات ڪيڙي جي.

حل: مال- ڀو رئي- پنهور، ڪيڙي- جهلي.

سمجهاڻي

سڌڻ برڻ پر پنهوار جهلي-

۹۰- نار تالي نوم جي نکيئي، تڏهن ٿي مال جا ڪرين.

حل: نار ليلان، نوم- ڪس، مال- سودا.

سمجھاڻي

نيلاڻ ڪس لڳنگي تڏهن ٿي سر ٻاءُ ڪرين.

٩٠- اي مياڻ نرنانءَ شهر وسيئي مٿن عورت عاشي ٿيوان

حل: نرنانءَ - رانجهو، شهر- جهوڪ، عورت- مير، عاشي بيراڳڻ.

سمجھاڻي

اي مياڻ رانجها جهوڪ وسيئي مٿن بيراڳڻ ٿيوان.

٩١- نالو نالي سيجاڻان جيڏيون هاڻي جيري جو نالي ڪي.

حل: نالو- جانب، نالو- پيئو، جيري- ڌانڌو، نالو- پيئور.

سمجھاڻي

جانب پيجاڻان جيڏيون هاڻي ڌانڌو پيئور ڪي.

٩٢- جر جيا ڏسي نه بيهه، ڪاٺ نه نانءُ ڪي ملون.

حل: جر- بحر، ڪاٺ- تر، نانءُ- محب.

سمجھاڻي

بحر ڏسي نه بيهه، تر نه محب ڪي ملون.

٩٤- مال جن ڏي ويندييون ڪينڪي آءُ ساعرتي جي.

حل: مال- ڏمر، ڪرڙي- هڙ.

سمجھاڻي

ڏمر ڏي ويندييون ڪينڪي آءُ سامرتي جي.

٩٥- عضوي اک لڳي نه پوءِ شهر ڪيئن ڇڏيان.
حل: عضوو- ڳچي، اک- لڄ، شهر- چيني.
سمجهاڻي
ڳچي لڄ لڳي نه پوءِ چيني ڪيئن ڇڏيان.
٩٦- ست جا وڏا هيم، نرنانءُ تفنجي نانءُ ڪي.
حل: ست- واجهه، نرنالا- راڻو، نار رهاڻ:
وا سمجهاڻي
واجهه وڏا هيم، راڻا تفنجي رهاڻ ڪي.
٩٧- ليلان ڪنڙو ٿي هار آندو، تڏهن بولي گام ڪر.
حل: بولي- چيني، گام- ميچ-
سمجهاڻي
ليلان ڪنڙو ٿي هار آندو، تڏهن چيني ميچ ڪر.
٩٨- اٺم مرض نرناءُ نه ته جر جو ڪيو جرجن وڇيم.
حل: مرض- عشق، نرنالو- سچو، جر- لوڙهو، جر
جون لهروب.
سمجهاڻي
اٺم عشق سچو نه ته لوڙهي ڪيو لهرين وڇيم.
٩٩- ڪڻ پيضنجا عضو آءُ ڪا ذات عمر.
حل: عضوا- ڍاڪون، ذات- بخاري.

سمجهاڻي

ڪڻ پهنچا ڊاڪون آهي ڪا بڪاري.

١٠٠- ڪاڻ جن چڙهي مال جا ڏنائون سي نارناليءَ نه.

حل: ڪاڻ - در، مال مصري، نالي خيري.

سمجهاڻي

درن تي چڙهي مصري ڏنائين، پر سي خيري نه (سسئي).

١٠١- عورت مرد گهه نه نرناڻ ٿو.

حل: عورت - ليلان، مرد - چنيسر، گهه - هار، نرنان ٿو - ڏنو.

سمجهاڻي

ليلان چنيسر هار تي ڏنو.

١٠٢- پکي تن ڳاهن جو پکي تو نه پڌوءِ،
پکي هوت چڙهي ويا پکي ٿيءَ نه اتوءِ،
پکي سات سندوءِ پکي ڪنهن شهرمان.

حل: پکي - سانباهو، ڳاه - سيڻ، پکي - پوڙي، پکي - چڙي، پکي - آڙي، پکي - وهيو، پکي - پوري، شهر - پنيور.

سمجهاڻي

سانباهو سيڻ جو پوڙي توءِ نه پڌوءِ،
چڙي ڏير چڙهي ويا آڙي ڪنهن نه اتوءِ،
وهيو سات سندوءِ پوري شهر پنيور مان.

١٠٣- ڏيندي ڏڙڻ ڏناڻ نڙناڻ وڻي واءُ جا نڙناڻ تي هٿيار ميـان،
نار نڙناڻ سامهون جنهن کي مال جي ناصي
پچار ميـان.
سڄ تون آگي جا اختيار ميان جو نالو وڏيو ٿـي
ذات ڪـني.

حل: ڏيندي - مارو سي، نڙناڻ - سهڻي، نڙناڻ - سامهون، مال
جي - پٺي، نالو - لاڪو، ذات اوڏ.

سمجهاڻي

مارئي عمر نه وڻي مير وانجهو تان قربان ميان،
سهڻي سامهون جنهنکي پٺيان نا پچار ميان،
سڄ تون آگي جا اختيار ميان، جو لاڪو وڏيو ٿي
اوڏن کي

١٠٤- ان جڻ تي چڙهي مرون جي ڪيائون،
ايئن نه چيائون، تون ڪا پکي ڙي.

حل: ان - مفري، مرون - واڳون، پکي - آڙي.

سمجهاڻي.

مڇرن تي چڙهي واڳون ورتائون،
ايئن نه چيائون ته تون ڪا آءِ ڙي.

١٠٥- چوءِ پنا جوار لاءِ مال جي ٿـي پيٺي،

سنسڪَي پنهنجي ڪانڌ لاءِ مرون ٿي ويٺي،
عمر مارئَي پاڻ ۾ نرناؤ نه ٿيا پيئي.

حل: مال جي - مادي، مرون ٿي جي - لڪ، نرناؤ - سرهو، سمجهاڻي

جوءِ بنا جرار لاءِ ماندي ٿي پيئي،
سنسڪَي پنهنجي ڪانڌ لاءِ لڪ ويٺو ويئي؛
عمر مارئَي پاڻ ۾ سرها نه ٿيا پيئي.

الا - اڌيون پئي تالتي جي نرناؤ آهُه ته هياس،
نرناؤ بنا شهر ۾ منهنجو روح نه آهي راس،
عضوي ڪانڌ جي رهڻ ۾ وٽي ڇوهون ڇڪينديا،
عضوي جي ڪيئو ويندياس، ڪام مڃي نرناؤ ڇوي.

حل: پرنالا - هڪ هوت بيو پروڇ، نرناؤ - نواب يا جناب، نرناؤ - راڻو، شهر - ڪاڪ، عضوو - مٿي، ڪانڌ جي ماندائي، رڃ - مائي، عضوو - توئي، ڪام - نڻ مڃي سٽي، نرناؤ - ميهار.

سمجهاڻي

اڌيون هوت بلوچ جي نه پاپ آهُه هياس،
راڻي بنا ڪاڪ ۾ منهنجو روح نه آيو راس،
هٿين ماندائيون مائين ۾، ڇوهتون ڇڪينديا،

تري آڃ وينديا تڙ سمڻي ميمار ڏي.

۱۰۷. هيڪو به ونڪار ۾ اچي ڪامل ڪانئي ٿيءُ،
ٻيو به ونڪار ۾ اچي ڪامل ڪانئي ٿيءُ،
ٽيو به ونڪار ۾ اچي ڪامل ڪانئي ٿيءُ.

حل: ڪانئي - ڪول (پرم) ڪانئي - سانٽي، ڪانئي - ڊِڪ.

سمجهاڻي

هيڪو به ونڪار ۾ اچي ڪامل ڪول ٿيءُ،
ٻيو به ونڪار ۾ اچي ڪامل سانٽي ٿيءُ،
ٽيو به ونڪار ۾ اچي ڪامل ڊِڪ ٿيءُ.

۱۰۸. تارو ٿي آئين سرين تارو ٿي بيٺين،
تارو منصتجي من ۾ ڇٽين جي ويٺين،
پوءِ تارن ڪان بچي اچي تارن ۾ ويٺين.

حل: تارو - وهائو، تارو - وچون، تارو - ڪنڌي، تارو - ڪوه، تارو - ڪٽ.

سمجهاڻي

وهائو ٿي آئين سرين، وچون ٿي بيٺين،
ڪنڌي منصتجي من ۾ ڇٽي جوڙ ويٺين،
ڪوه ڪان بچي اچي، ڪٽ ٿي ويٺين.

۱۰۹. نالا نر نوت سانڍ سڻ عرض اسان جا سومرا،

اُپ جا مارڻ ساڻ ڪڏهن پڌا سون ڪينڪي.

حل: ٿالو - رهندو، ٿالو - راڄو، اُپ جا - عڪس.

سمجهاڻي

رهندا راڄن ساڻ، سڄ عرش اسان جا سومرا،
رهڙا عڪس مارڻ ساڻ ڪڏهن پڌا سون ڪينڪي.

١١٠- وڪر جنسين سان هوم، سڀ ويا ڪانئي ڪوهيارا،
ڪپڙي اولارا رڃ نه پيس تن جي.

حل: وڪر - ڪنڙو، ڪانئي - ڪڙڪي، ڪپڙو - آگڙي يا لينگ، رڃ - طباخ.

سمجهاڻي

جن سان منهنجي هن جو پاندان هو، سي ڪوهيارا لڪي هليا ويا، ٿئي انهن جي ڏڪن ۾ ڪپڙن کي ڦاڙي لينگهون ڪري ڇڏيندي، جتن جي طبيعت تي پڄي ڪين سگهيس. مون کي منجي ڇوراڻي طبع جي خبر پوي ها ته ايئن رهجي ڪين وڃان ها.

١١١- عورت کي ٿرٿالو، هشيار جو ڇو نه وٽين،
ٿالو مون کي ٻه ڪيءِ، ڳاهه ٿون ٻه ٿيس

حل: عورت - مومل، ٿرٿالو - راڻو، هشيار جو - ڪهڻ،

ڏاڙو- ڪارو، ڳاھ- ڪانڊرو.

سمجھاڻي

مومل کي راڻا! ڪمي ڇو نه وٺين،
ڪارو مون کي به ڪيءَ ڪانڊرو ٿو ٿئين.

۱۱۳- جيت لڳوڙي جيڏيون، ڪاڻ ته منهنجي کي،
دعا ڪريوڙي جيڏيون، ته نرناڙو شھر اچي.

حل: جيت- ڏنگ، ڪاڻ- من، نرناڙو- راڙو، شھر-
ڪاڪ.

سمجھاڻي

ڏنگ لڳوڙي جيڏيون من ته منهنجي کي،
دعا ڪريوڙي جيڏيون ته راڙو ڪاڪ اچي.

سوال: ڪاڻ ڪاڻ جون ڳالھڙيون، پون نه مال
جن، پوءِ اسان ۾ پرين، پهنجو شھر ڦتو
ڪيو.

حل: ڪاڻ جي- ڳجھ، ڪاڻ جو- دن، مال ڄا
ڪر، شھر- ڳنڍيچي.

سمجھاڻي

ڳجھ اندر جون ڳالھڙيون پون نه ڪنھن ڪن،
پوءِ اسان ۾ پرين پهنجو ڳنڍي جي ڦتو ڪيو.

١١٤- جڏهن چوري چوري ڪڪ، آيو ڏوناڻو
ڪيءَ، توڙي مال جون مڙن لڪ، تہ پوڪ
جي ڦيان نہ ڪڙتي.

حل: ڪڪ- سر، مرد- علاؤالدين، مال جون
ڏيميون مڙ پوڪ جي موري (سومري).

سمجهاڻي

توڙي ڏيميون مڙن لڪ تہ بہ سومري ڦيان نہ ڪ
جڏهن چوري چوري پيش آيو علاؤالدين ڪي.

١١٥- چم مرض ڙي جيڏيون، ڪاڻ شال وڃان،
اچيءَ حياتيءَ ڪان شل پڏي مان مران.

حل: چم- ورت، مرض- وارو، ڪاڻ جو- ڪوهو، عورت
حياتي، ڪيڙي جي- پڏي.

سمجهاڻي

ورت واريون ڙي جيڏيون ڪوهين شال وڃان،
اچيءَ حياتيءَ ڪان شال پڏي مان مران.

١١٦- شهر جي چون مون ڪتي، نالو چوان ٿو،
تون مال جي وٽ ذاتين ڪان، جو نالو آهي تو.

حل: شهر جي- پيٽي (رهڻ پاسو، مڪان)، نالو-
دادو، مال جو- سنگ، ذات- سومرا، نالو-

لائق، ذاتين ـ سومرن :

سمجهاڻي

پيڻ چوڏادو چوان تو
توڏ سنگ وڻ مون کان جي لائق آهين تون.

١١٤ـ جنهن عضوي منهنجا سپرين، تنهن عضوي
وينديسان ۾.
عضوي سنديون ڳالهڙيون وڃي عضوي
چونديسان ۾.

حل: عضوو ـ منهن.

سمجهاڻي

جنهن منهن منهنجا سپرين تنهن منهن
وينديسان ۾،
منهن سنديون ڳالهڙيون وڃي منهن تي
چونديسان ۾.

١١٥ـ شهرڙا نڪتي سڪي وڃي پکين ۾ پئي،
تالو ڳڏ ئين سوڪو تڏهن نر تالو ونيو پئي.

حل: شهر، رڙي ـ پکي ـ مولو، تالو ـ ڪرم، نرتالو ـ ميمن.

سمجهاڻي

رڙي نڪتي سسئي وڃي مولن ۾ پيئي،

ڪرم ڳنڍيس ڪونڪو، تڏهن ٺيمن وٺو ويئي.

١١٩- هت پيا قيمت ڏين، هت قيمت ڇڏي ڪين،
آئون به قيمت تن جي، قيمت رهنديس ڪين.

حل: قيمت- پارس، قيمت- پئسو، قيمت- ڪوڏي، قيمت- دمڙي.

سمجهاڻي

هت پيا پارس ڏين، هت پئي سو ڇڏي ڪين،
آئون به ڪوڏي تن جي دمڙي رهنديس ڪين.

١٢٠- جيت ٽڳوڙي جيڏيون، ڪاڻ نه منهنجي ڪي،
دعا ڪريو ڙي جيڏيون، نه نوناٺ شهر اچي.

حل: جيت- ڏنگ، ڪاڻ- من، نوناٺ- راڻو، شهر- ڪاڪ.

سمجهاڻي

ڏنگ ٽڳوڙي جيڏيون من نه منهنجي ڪي،
دعا ڪريو ڙي جيڏيون نه راڻو ڪاڪ اچي.

١٢١- شڪار جون پوتي مياڻ سومرا تومال جون
آنديون ڪيئن، هون ڪي راتيان ڏينهن مرو آهي من ۾.

حل: شڪار جون- ڦاهيون، مال جون- ٻنڌيون،

مرو۔ موتُ.

سمجھاڻي

ڦاميون پوني ميات سومرا، توپڌي آندوڪيٿ
مون ڪي رات وڏينھن، موتُ آھ منھ.

١٢٢- ڪپڙي جي ڪري ويا ۽ ڪاٺيءَ جي ڪري
ڪاٺ ويا.

حل: ڪپڙو۔ گندي، ڪاٺي۔ رس.

سمجھاڻي

گندي ڪري ويا ۽ رس ڪري ڪوھ ويا.

پورو ٿيو